

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ГРУПАХ РАНЬОГО ВІКУ

Ранній вік – найвідповідальніший період у житті дитини, оскільки в цей час закладається фундамент майбутньої особистості, формуються основи фізичного і психічного здоров'я. Домінантною в роботі є забезпечення гуманних безпечних умов життєдіяльності, збереження та зміцнення здоров'я і повноцінного фізичного розвитку кожної дитини, зважаючи на її потреби, індивідуальні можливості, антропометричні показники.

Слід зосередити увагу на таких структурних компонентах змісту фізичного розвитку, як формування усвідомленого ставлення дитини до певних чинників її здоров'я, оволодіння нею руховим досвідом, гігієнічними навичками, основами культури харчової поведінки та безпечної життєдіяльності. Однією з основних умов повноцінного фізичного розвитку дитини є правильна організація її життєдіяльності, яка передбачає:

- забезпечення захисту дитини;
- створення оптимальних санітарно – гігієнічних умов;
- організація доцільного режиму активної діяльності та відпочинку;
- забезпечення раціонального харчування;
- використання пасивних та активних фізичних вправ з метою розвитку рухової сфери;
- проведення своєчасної профілактичної роботи стосовно здоров'я та фізичного розвитку дитини, систематичне застосування загартовуючих засобів.

Зважаючи на підвищену потребу дітей раннього віку у руховій активності, задля активізації самостійної рухової діяльності необхідно створювати відповідні умови в групі, майданчику та сім'ї. Наявність обладнання (гірка з драбиною та спуски, колода, ребриста дошка, гімнастична лава, куби), систематичне проведення ранкової гімнастики, занять з фізичної культури, гігієнічної гімнастики після денного сну, рухливих ігор, ігрових вправ, стимулювання дорослими цієї діяльності забезпечать різноманітність рухового досвіду дітей.

У період раннього дитинства відбувається становлення і розвиток усіх психічних процесів – сприймання, пам'яті, наочно – дійового мислення, уяви.

В основі пізнавальної сфери дитини лежить сприймання і дія. Дії можуть бути різними: обстеження, маніпулювання, комунікативні дії, ігрові. У ранньому віці дитина використовує їх при спілкуванні, у предметно – практичній, ігровій, художньо – конструктивній діяльності. У діяльності відбувається її пізнавальний розвиток. Завдання педагогів, батьків – організувати та всіляко підтримувати у дитини інтерес до певних видів діяльності, вправляти її в умінні зосереджуватися на предметах довкілля, об'єктах і явищах природи. Сприйняття їх дитиною (зором, слухом, нюхом, смаком, за допомогою тактильних відчуттів), обстеження, порівняння, маніпулювання є школою сенсорного розвитку, що, у свою чергу, лежить в основі пізнавальної сфери дитини.

Не менш важливим є створення в дошкільних навчальних закладах розвивальних умов, атмосфери затишку, тепла, довіри, надійності для становлення пізнавальної активності дитини, забезпечення її емоційної стабільності. Нехтування емоційним благополуччям може обернутися в майбутньому зниженням темпів психічного розвитку особистості.

Істотним новоутворенням раннього віку є мовлення, яке розвивається двома лініями: удосконалюється розуміння мови дорослих (дитина розуміє значення слів, фраз, аналізує мовлення дорослих) і формується власне активне мовлення дитини (інтересно зростає словник, з'являється граматичне оформлення речень, початки описових розповідей, самостійне мовлення набуває статусу регулятора поведінки).

У перші три роки розвиваються всі функції мови. Мова стає засобом спілкування з дорослими та дітьми; засобом пізнання, важливим показником загального розвитку дитини.

З огляду на це педагоги мають усвідомлювати важливість створення сприятливих умов для мовленнєвого розвитку дитини:

- пропонувати еталонні зразки висловлювань, заохочувати до наслідування;
- привертати увагу до граматичної будови мови;
- збагачувати словниковий запас;
- вправляти в умінні розуміти зв'язне мовлення дорослих;
- виховувати інтерес до книги.

Цьому сприятимуть ігри, використання фольклору, читання казок, повтор потішок, забавлянок, практична діяльність, урізноманітнення ситуацій, розширення дорослими життєвого простору.

Оскільки дитина раннього віку продовжує інтенсивно пізнавати навколишній світ, слід наситити найближче до неї оточення творами образотворчого, музичного, літературного мистецтва. Народні іграшки, дитячі музичні інструменти, предмети українського декоративно-прикладного мистецтва будуть виховувати і формувати естетичний смак дитини, розширювати уявлення про різноманітність творів.

Щоб маленька дитина не виросла байдужою до світу прекрасного, необхідно якомога раніше залучати її до процесу творення малюнка, ліплення, музикування, слухання та розігрування нескладних сюжетів казок, приказок, співанок.

Різними видами художньої діяльності дитина організовано займається на ігрових заняттях у співпраці з дорослим, а також у повсякденному житті. Тому важливо, щоб вона щоденно чула спокійні мелодії, колискові пісні, співаночки, народні музичні твори, звучання дитячих музичних інструментів, могла розглядати гарно ілюстровані дитячі книги, картинки, театральні атрибути, костюми.

Головним завданням повинно бути виховання естетичних почуттів дитини, а навчання прийомів – допоміжним, бо, естетичне виховання дітей – це розвиток умінь емоційно відгукуватися на прояви прекрасного в мистецтві та житті.

Увагу педагогів слід повернути до того, що одним із найважливіших напрямків особистісно орієнтованої виховної діяльності дорослого є розвиток у ранньому дитинстві передумов соціальної компетентності та емоційної спрямованості малюка на довкілля і самого себе.

Саме в ранньому дитинстві закладаються передумови для компетентного входження малюка в соціальне середовище та інтеграції з ним. У два – три роки дитина лише започатковує свій шлях проходження важливих для особистісного зростання етапів, як:

- адаптація (засвоєння елементарних суспільних норм, оволодіння належними формами та засобами діяльності, реалізація потреби "бути, як всі");
- індивідуалізація (реалізація бажання виділитись серед інших, зробити щось по-своєму, настояти на своєму);
- інтеграція (прагнення зберегти індивідуальні риси, які сприяють розвитку дитячого угруповання; потреба внести у спільний продукт свій особистий внесок).

Входження малюка в соціальну дійсність супроводжується різноманітними переживаннями. Дитина виявляє інтерес, радість, гнів, страх, симпатію, хвилювання.

Явища соціуму вона диференціює у двох вимірах – приємні – неприємні, безпечні – небезпечні. Якщо ті чи інші реакції дитини набувають характеру тенденції, вони перетворюються на емоційні риси – веселість, оптимізм, дратівливість, боязкість. Враховуючи це, педагоги повинні дбати, щоб дитячі переживання мали різноманітну забарвленість з переважанням позитиву. Це формує у малюка довіру до людей, допоможе засвоєнню науки і мистецтва жити серед дорослих і однолітків.

Отже, емоційне благополуччя та соціальну компетентність дитини слід розглядати як важливий параметр у її цілісній характеристиці.

Поняття "емоційно – соціальний розвиток " можна представити у вигляді моделі:

Складники моделі, з одного боку, визначають важливі сторони емоційно – соціального розвитку дитини перших трьох років життя, з іншого – відповідні напрямки виховної роботи дорослого, що є важливим з огляду на необхідність чіткого розуміння змістового наповнення педагогічної роботи щодо емоційно – соціального розвитку малюка.

Саме за цими складниками унормовано вимоги до змісту даного напрямку виховної роботи дорослого, що є важливим з огляду на необхідність чіткого розуміння змістового наповнення педагогічної роботи щодо емоційно – соціального розвитку малюка.

Саме за цими складниками унормовано вимоги до змісту даного напрямку виховної роботи в програмі "Зернятко".

Для використання у практиці виховання педагогам та батькам радимо скористатись таблицями динаміки емоційно – соціального розвитку в ранньому віці, в яких подано вікову динаміку змін за двома напрямками. По – перше – за складниками емоційно – соціального розвитку; по – друге – за віковими періодами (вік немовляти та ранній вік). Ця інформація може слугувати орієнтиром у доборі адекватних віковим особливостям дітей методів, прийомів, засобів виховання.

Особливий акцент слід зробити на питанні оптимізації емоційного та соціального розвитку малюка. Роботу у цьому напрямку варто розпочати з ведення картки розвитку дитини, щоб:

- фіксувати різні прояви малюка на певних вікових етапах;
- зіставляти реальну поведінку з віковою нормою;
- відстежувати динаміку змін поведінки.

Можливі інші варіанти фіксації проявів емоційно – соціальної активності дитини ("Щоденники спостережень". При цьому педагогів, батьків необхідно навчати уважно, без поспіху спостерігати за малюком та фіксувати об'єктивні факти, що відображають зміст життєвої ситуації, послідовність подій та реакцій дитини, їх емоційну забарвленість.

Потребує осмислення уже наявного досвіду та внесення певних коректив з погляду сучасних вимог проблема гармонійної адаптації дітей до нових умов життя в дошкільному закладі, що розглядається сьогодні як одне із важливих завдань їх соціально – морального розвитку.

Задля забезпечення оптимального проходження адаптації, усунення її ускладнень слід організувати роботу з батьками у кілька етапів:

- підготовчий (екскурсії батьків по дошкільному закладу, презентації, збори, консультації, попереднє знайомство з дітьми, відвідування групи батьками разом з дітьми впродовж кількох днів);
- спостереження (поетапний прийом дітей у групу, розробка індивідуального режиму, діагностика, заповнення листків адаптації);
- аналіз та висновки (обробка результатів, аналіз адаптаційних карток, виявлення дітей з важкою адаптацією та індивідуальна робота з ними).

Отже, у реальній практиці сімейного та суспільного виховання дитини перших трьох років життя усі сторони розвитку-фізичний, емоційно-соціальний, пізнавальний, мовленнєвий, екологічний та художньо-естетичний повинні бути згармонізовані.

Ш. Особистісне зростання в ранньому віці: суть та умови сприяння

Особистісне зростання – активний процес становлення, в якому дитина бере на себе посильну відповідальність за свої вчинки, діяльність, поведінку. Вона прагне досягти доступних цілей, намагається самостійно розв'язувати елементарні життєві задачі, в неї є певні "дитячі" ідеали, до яких вона прагне. Малюк виробляє найпростіші життєві плани, робить спроби їх реалізувати.

Особистістю дитина не народжується, нею вона стає. І не лише завдяки вихованню та навчанню дорослих, а й в результаті власної роботи над собою. Жодний дорослий, навіть найрідніший, не може пройти цей шлях замість дитини. Якщо ж батьки чи вихователі потуратимуть намаганню малюка перекласти на них відповідальність за прийняття рішень, з часом у нього може виробитися звичка жити не своїм життям, діяти не відповідно до своєї природи та призначення. І як наслідок – виникнення неврозів, невдоволення собою, зовнішні та внутрішні конфлікти, погіршення стосунків із людьми, що оточують, відмова від активної життєвої позиції, заміщення реального життя на уявне, штучне. А це – вкрай небезпечно.

От чому варто вже сьогодні, поки дитина маленька, подбати про її повноцінне, відповідне кожному віковому етапу, становлення особистості. Щоб конкретизувати та поглибити знання педагогів про дітей раннього віку потрібно враховувати комплекс базових якостей, що засвідчує нормальний темп і спрямованість особистісного зростання малюків.

Темп і спрямованість особистісного зростання дитини раннього віку.

Самостійність у знайомих ситуаціях діє незалежно від керівництва й допомоги дорослого, звертається по неї в разі об'єктивної необхідності, ефективно використовує в подальшій діяльності; відмовляється від передчасної допомоги інших; ініціює елементарні рішення; покладається на власний досвід, довіряє своїм можливостям, уміє самоорганізуватися, може відстояти свою думку, виробляє елементарне самооцінне судження; вміє протягом певного часу зайняти себе; радіє власним досягненням.

Працелюбність. Кожна здорова людина працює, знає що для досягнення результатів треба докласти зусиль; розуміє, що праця дає радість, завершується практичними результатами, корисна для виконавця та інших людей; намагається домогтися високої якості, діє старанно, доводить розпочате до кінця; долає елементарні труднощі на шляху до мети; діє оптимістично, цілеспрямовано; виправляє помилки; вдосконалює зроблене, радіє досягненням, прагне досягти успіху.

Варто взяти до уваги, що результатом повноцінного розвитку особистості є її життєва компетентність. Компетентною називають дитину, яка в різних життєвих ситуаціях поводить себе розумно, відповідно до вимог життя щодо обізнаності, вмілості, вправності, досвідченості, які не суперечать власній природі, здоров'ю. Чи доцільно оперувати поняттям "компетентність", якщо йдеться про маленьку дитину? Так, маємо на увазі бажану й відповідну віковій міру, здатність малюка діяти впевнено, почуватися спроможним ефективно взаємодіяти з природним, предметним та соціальним оточенням. Компетентна дитина діє винахідливо, розумно, конструктивно застосовує власний досвід та допомогу дорослого. Щоб зробити висновок про те, чи можна вважати ту чи іншу дитину раннього віку компетентною, варто проаналізувати її знання, уміння, навички, звички, якості. Найважливішими з них у ранньому віці фахівці вважають:

1. Володіння основними видами діяльності: предметно – практичною (діє з предметами побуту, самостійно їсть, частково вдягається – роздягається), ігровою (використовує іграшки за призначенням, відображає картини дорослого життя), спілкуванням з різними (охоче діє і грає разом, використовує різні способи залучення батьків та вихователів до спільної діяльності).

2. Розвиток основних форм активності – фізичної (вправно бігає, грає м'ячем).

- емоційної (сприйнятлива до подій, орієнтуються в настроях людей, здатна отримувати негативні прояви в присутності сторонніх);

- соціальної (товариська, чуйна, виявляє інтерес до чужих дорослих та однолітків, відкрита для контактів, привітна).

- моральної (орієнтується в елементарних моральних правилах і нормах поведінки, намагається вчиняти правильно, хоче бути приємною);

- пізнавальної (цікавиться новим, ставлять запитання, прагне дістати на них відповіді);

- мовленнєвої (володіє словом, як засобом спілкування);

- художньою (вміє користуватися олівцем, крейдою, фарбами, глиною; підспівує під музику, пританцює, любить книжки, охоче слухає казки та віршики);

- креативної (цікавиться новим; схильна ризикувати, фантазувати, вигадувати).

3. Сформованість зачатків базових якостей особистості (самостійності, працелюбності, людяності, самолюбності, спостережливості, відповідальності, справедливості).

4. Володіння елементарними знаннями про природу (рослини, тварини, явища, об'єкти), культуру (предмети побуту, транспорт, іграшки, книжки), людей (чужих, рідних, різного віку), самої себе (зовнішність, уміння, якості, настрої).

5. Розвиток важливих життєвих потреб: у реалізації своїх здібностей, у самостійній діяльності, у захисті своїх інтересів, відстоюванні прав.

Компетентний малюк – особа свідома, вправна, гнучка, яка надає перевагу створювальній активності порівняно з руйнівною, вміє налагоджувати контакти з дорослими та однолітками, уникає конфліктів або розв'язує їх мирним шляхом. Таку дитину можна назвати домірною, оптимістичною, витриманою, саморегульованою.

Визначаючи міру компетентності дитини раннього віку важливо об'єктивно оцінювати прояви її поведінки в різних сферах життя та умовах діяльності, усвідомлювати, що "нормою розвитку є не середньостатичні для її віку показники, а ті кращі, які ймовірні для неї за найсприятливіших умов. Варто говорити про норму розвитку кожної окремої дитини в межах її індивідуальної історії життя, порівнювати її вчорашні досягнення з сьогоднішніми та ймовірними завтрашніми (а не з досягненнями інших, не схожих на неї дітей як ми, на жаль, ще часто робимо).

Щоб дитина раннього віку формувалася як особистість варто: підтримувати в неї оптимістичне, радісне самопочуття, гарний настрій; надавати можливість діяти самостійно приймати прості рішення; не поспішати на кожному кроці оцінювати її дії, привчаючи очікувати схвалення й заохочення; поважати не лише за її успіхи, а й невдачі (в них гартується воля дитини, вона навчається знаходити свої помилки та виправляти їх); підтримувати бажання протягом певного часу бути на самоті; поважати її вибори, виховувати інтерес та повагу до інших людей, формувати вміння бути приємною.

Основне призначення сучасного педагога – забезпечити дитині право зростати свідомою, діяльною, самобутньою з розвинутою самосвідомістю. Розвиток свідомості дитячих видів діяльності й творчої активності мають стати основними лініями виховання дитини раннього віку як суб'єкта життєдіяльності та особистості.

ПОРАДИ ВИХОВАТЕЛЯМ НА ЩОДЕНЬ

1. Утримуйтесь від принижень дитини образливим словом, демонстрацією своєї влади над нею, погрозою позбавити обіцяного, фізичних покарань.

2. Не кажіть малюкові, що не любите його, коли він скоїв щось погане, ослурався, образив когось, погано виконав завдання. Важливо розвести у свідомості дитини оцінку її вчинків, якостей, результатів у конкретній життєвій ситуації та оцінку як людини в цілому, особистості, рідної істоти.

3. Ніколи не відмовляйте дитині у підтримці й допомозі. Вони засвідчують, що малюк завжди може покласти на дорослого, розраховувати на нього, почуватися захищеним.

4. Утримуйтесь від бажання соромити свою дитину при сторонніх, розповідати іншим про її проблеми та недоліки, карати в присутності значущих для неї людей.

5. Відмовтеся від звички порівнювати свою дитину з іншими.

6. Не намагайтеся примусом звільнити дитину від страхів (темряви, води, замкненого простору). Особливо небезпечно вдаватися до примусових дій щодо чутливих, вразливих, емоційно невірноважених дітей. Це може продукувати неврози, недовірливе ставлення до дорослих, замкненість як рису характеру.

7. Пам'ятайте: запорукою повноцінного особистісного розвитку дитини раннього віку є спокійне навколишнє середовище. Надто голосна музика, крики дорослих, зловживання оцінками судженнями, перепади в настроях та оцінках дорослих заважають малюкові зосередитися, створюють дискомфорт, відчуття незахищеності, виводять з рівноваги.

8. Не варто штучно прискорювати розвиток. Особистість розвивається в своєму темпі, ритмі. Радійте кожному дню, прожитому разом з малюком, кожному кроку на шляху його становлення, кожному, навіть незначному досягненню на складному шляху особистісного зростання. Поважайте складну роботу внутрішнього самобудівництва дитини, зрозуміло, з вашою допомогою та підтримкою. Допоможіть малюкові, життєвий шлях якого лише розпочинається, навчитися жити власними силами.

9. Контролюючи дії маленької дитини, не поспішайте оцінювати їх. Спробуйте спостерігати за малюком певний час, усвідомити мотиви його поведінки. Контроль дорослого має бути зваженою перевіркою життєвих досягнень дитини, обліком, обстеженням, експертизою, наглядом, проте не цензурою і покаранням. Це – допоміжний, а не каральний інструмент!

10. Будьте для дитини водночас щирим та зацікавленим партнером по спілкуванню, вихователем, який створює розвивальні для особистісного зростання умови, учителем, який не лише збагачує знаннями та вміннями, а й формує пізнавальну активність, психотерапевтом, який "доглядає за душею", допомагає дитині вийти зі стану депресії, забезпечує різнобарвність життєвих вражень, виступає свого роду "амортизатором", який пом'якшує впливи зовнішнього середовища.

Розвивальне середовище для дітей раннього віку

Розвивальне предметне середовище – це сукупність умов, які забезпечують різнобічний розвиток дітей; це система матеріальних об'єктів їхньої діяльності.

Організація розвивального середовища для дітей раннього віку має свою специфіку, зумовлену насамперед особливостями психології та фізіології малюків.

В основі чинних програм лежить принцип комплексного підходу та вільного центрування. Передбачається створення в дошкільному закладі, як груповій кімнаті, так і на майданчику – функціональних куточків (центрів, зон), в яких розміщені матеріали для стимуляції розвитку дітей з урахуванням їхніх потреб, інтересів і здібностей. обладнання має бути розраховане насамперед на практичну діяльність дитини, пов'язану з її побутом, щоб поступово готувати малюка до життя, а також сприяти його фізичному та психічному розвитку.

Для створення такого середовища потрібно враховувати функціональні можливості ігрового матеріалу, вміння формувати ігротеку групи, розподіляти її на куточки (центри, зони). Варто також подбати про відповідність іграшок віковій дитині, характеру їхньої діяльності, про правильне комплектування ігрових наборів.

Основні вимоги до обладнання ігрових куточків (центрів, зон):

- усі іграшки, матеріали, атрибути, предмети замітники об'єднуються за функціональними ознаками відповідно до різних видів предметно-ігрової діяльності дітей (сюжетно-відображувальної, будівельної, рухової);
- більшість дидактичних матеріалів, іграшок та картинок мають бути поліфункціональними, тобто використовуватися по-різному, залежно від мети діяльності;
- усі іграшки, незалежно від їхньої класифікаційної приналежності, групуються так, щоб вони відповідали за розмірами одна одній, зростові дітей і стаціонарному предметному оточенню; в якому малята зазвичай граються;
- середовище має містити як відомі дитині компоненти, так і нові, незнайомі, які забезпечують і пізнавальний розвиток. Поповнюючи обладнання в куточку, вихователь має дотримуватися принципу поступового ускладнення, тобто вносити в групу нові іграшки та ігри згідно з вимогами програми та тими знаннями, яких діти набувають на заняттях. Кожну нову іграшку слід обов'язково обіграти, зробити дітям сюрприз. Рівень інформативності середовища досягається урізноманітненням тематики (від приготування їжі для ляльки до її лікування).

Предметно-ігрове середовище має бути динамічним і мобільним, щоб діти вчилися активно ним користуватися, а також щоб забезпечувати їм свободу дій. Усе обладнання має постійно поновлюватися, видозмінюватися і легко переноситися з одного центру в інший.

Одна з основних умов створення в дошкільному закладі розвивального довкілля ля дітей раннього віку є опора на особистісно орієнтовану модель взаємодії між педагогом і дітьми. А це означає, що:

- пріоритетною метою виховання є формування гармонійної і всебічно розвиненої особистості;
- завдання педагога полягає у забезпеченні інтересів дитини у задоволенні її природних нахилів і потреб;
- дорослий у своїй педагогічній діяльності керується положенням : "Не поруч, не над, а разом".

Для реалізації цієї моделі у середовищі, що оточує малюків, слід створити умови для повноцінного інтелектуального, морального та естетичного розвитку особистості, її гуманізації.

Предметно – ігрове середовище, в якому діє дитина переддошкільного віку, має бути для неї невичерпним, інформативним, здатним задовольняти потреби в новизні. основою розвитку дитини є практичні, цілеспрямовані дії, ігрова діяльність, під час яких малюк сприймає предмети і явища навколишньої дійсності, усвідомлює зв'язки між ними. Тобто : середовище має бути джерелом збагачення дитячої діяльності і визначатися основними принципами:

- принцип взаємодії;
- принцип активності, самостійності й творчості;
- принцип динамічності;
- принцип вільного центрування;
- принцип емоційного комфорту;
- принцип естетичності в добиранні матеріалів та атрибутів;
- принцип зв'язку з реальним життям;
- принцип урахування вікових особливостей дітей.

Для реалізації принципу взаємодії важливо, по – перше, створити в групі дітей доброзичливу психологічну атмосферу (партнерське спілкування між педагогом і дітьми) ; по – друге, обладнати групові кімнати меблями різної висоти, щоб і вихователь, дитина мали можливість наближатися до позицій одне одного.

Принцип активності, самостійності й творчості полягає в тому, що діти повинні мати змогу розвивати власні інтереси, певні риси характеру, емоції та почуття. Під час практичної діяльності малюки вправляються у виконанні завдань різного ступеня складності, вчать досягати бажаного результату, проявляючи наполегливість, ініціативність, вносять елементи новизни.

Так, трирічні діти спроможні самостійно вносити зміни в куточки розвивального середовища. Вони приносять з дому цікаві речі, альбоми, вироби. Завдання ж вихователя – зберегти цілісність розвивального середовища, а не перевантажувати дітей зайвою кількістю іграшок та атрибутів, сприяти раціональному їх використанню. Це дає змогу дітям займатися одночасно різними видами діяльності за власними бажаннями та інтересами (розглядати ілюстрації, гратися, виконувати вправи), не заважаючи одне одному. Вони також мають змогу за власним вибором переходити від одного центру діяльності до іншого, від спокійних занять до активних.

Розвивальне середовище досягається репродукціями картин, живими та штучними квітами, ікебанами, настінними керамічними тарілками, декоративними виробами, що сприятиме формуванню в дітей художнього смаку, естетичних почуттів.

Наприкінці першого року життя малюк здатний засвоїти предметні дії, складаючи пірамідки, вчиться виконувати дії, спрямовані на інший предмет.

Починаючи з другого року життя, дітям пропонуються усі види іграшок: образні, транспортні, заводні, музичні, дидактичні, іграшки – меблі, фігурки тварин , будівельні набори, іграшки спортивного характеру.

Одна з основних вимог до іграшки для дітей раннього віку – її безпечність для здоров'я малят. Тому, купуючи іграшку, слід насамперед дізнатися, чи є в неї сертифікат якості. Якщо такого сертифікату немає, немає й гарантії, що іграшка відповідає санітарно – гігієнічним нормам, установленим Міністерством охорони здоров'я України, а саме: що вона зроблена з матеріалів, нешкідливих для здоров'я малюків, не ламка, не містить дрібних деталей, які можна легко від'єднати, та гострих виступів, якими малюк може себе поранити (до речі, зовнішні ознаки безпечності іграшки). Облаштування розвивального середовища для дітей раннього віку в дошкільному закладі має починатися з роздягальні. Щоб зробити її затишною і привабливою, шафи, в яких зберігаються речі малюків, можна пофарбувати в різні кольори, а зверху на них розмістити великі яскраві іграшки, які привертатимуть увагу

малюків. На стінах роздягальні радимо повісити ілюстрації або картини із зображенням пір року чи панно на теми дитячих казок.

Групову кімнату рекомендуємо прикрасити квітами, поставити тут акваріум з рибками, клітку з пташками. Усі значущі для дітей фрагменти інтер'єру мають розміщуватися на рівні зросту малят, щоб вони могли їх краще роздивитися і їм було легше діставати все, що може знадобитися для виконання тих чи інших дій. Бажано, щоб над столом у груповій кімнаті висів каскад різноколірних фігурок – це приваблюватиме дітей і сприятиме зосередженню їхньої уваги.

Матеріали, які створюють предметне середовище, мають зберігатися на полицках або в шафах, до яких дитина матиме вільний доступ.

Розвивальне середовище для дітей раннього віку – це динамічний і змінний простір, який забезпечує рухові і пізнавальні потреби кожного вихованця. Вдало організоване розвивальне середовище дає можливість:

- здійснювати виховання й навчання, орієнтуючись на кожен конкретну особистість;
- об'єднувати дітей у групи за здібностями та можливостями;
- заохочувати дітей до різних видів діяльності з використанням різноманітних матеріалів, що сприяє швидкому пізнанню малятами навколишнього світу.

Підготувала методист РМК
Чернега Н.С.